

1489-

FA 130.073 (1-2)

3300 €

Ruffus

32. hys

811

¶ Angelus Liphernas: amplissimo dño Baptiste de
Ursinis Camerę apostolicę Clerico. S. D.

Superioribus diebus quū de me esset mentio pa-
ter amplissime: cauillatores vitę quo vel meę nū-
tiauūt communis amicus liberius linguam salu-
tos p̄sente ac mirante te. ego non alienum pu-
taui ab officio meo excusare innocentem. non q̄
in crimen ceciderit: verum q̄ omni labe p̄orsus vacet. Id quidē
agerem pluribus nisi persuaderem tibi causam te coram versar-
ri uiro modestissimo atq; iustissimo: qui non ignozas improboꝝ
esse maledicere: boni vero viri a se non discedere. vt quo illi ma-
ledicendo: eo nos in bene agendo tenacioꝝ efficiamur. solatio
accedit: Socrates amplissime sapientię vir veneno necatus. De
mosthenes etiam conterraneus suus spirans inter satellitū ma-
nus. Damon quoq; qui nō crimine aliquo exulauit: sed q̄ alios
excelleret eloquentia. De obtretoꝝ habere plura conscri-
bere. quę quia a me scribi: a te vero legi sine molestia nō possent
p̄tereamus. Quod autem sequitur Sexti Rufi compendioliū:
ex parte vt puto satis emendatum: dicatumq; nomini tuo susci-
pere ac legere velis. p̄misi ex me pauca. quę si a te viro eruditis-
simo comprobabuntur: labori meo bene consultum existimabo.
Tu vale & me ama.

¶ Angelus Liphernas. Regnauit in Italia Janus. Saturnus
deinde. Post eum Picus: quem Faunus secutus est. Huic Lati-
nus successit. Quo regnante Eneas venit in Laurentem agrū.
Lauium condidit. Regnauitq; annis tribus: eo consecrato:
cuius titulus effertur: Diui patris terrestris qui numici undas
gubernat.

¶ Ascanius in longam Albam quam condiderat regnum trās-
tulit. Ubi regnatum est annis supra quadringentis triginta et
duobus ab.

¶ Ascanio

Scato postumo	ccxi.
Venea filio	ccxi.
Latino filio	L.
Alba filio	ccxi.
Atyne	ccxiij.
Capit	ccviiij.
Capeto	ccxiiij.
Lyberino	ix.
Grippa	xl.
Ventino	ccxviiij.
Proca	ccxiij.
Mulio	cliiij.

Terri Ruffi viri consularis Valentiano Augusto de Historia Ro. Libellus incipit.

Brevem fieri clemētia tua p̄cepit. parebo libens. Quippe qui desit facultas latius eloquendi morem secutus calculatozum qui ingentes sūmas gre breuiori reprimunt. Accipe ergo quo breuiter dicta breuius computentur: vt annosam vetustatem reip. p̄teriti facta temporis non tā legere gloriose p̄nceps q̄ numerare videaris. Ab vrbe igitur condita in ortu perhennitatis vestre quo prosperius imperiū Romanū sortitus es anni numerantur sic. Sub Regibus. cclli. Sub Consulibus. ccclxviij. Sub Imperatoribus. ccccvij.

De Regibus.

Regnauerūt Romę per annos. cclliij. Reges numero. viij. Romulus regnauit per annos. xxxviij. Senatores per quos dies annum vnum. Numa Pompilius regnauit annis. cliiij. Tullus Hostilius regnauit annis. xxxiiij. Ancus Marcius regnauit annis. xxxiiij. Tarquinus Priscus regnauit annis.

ccxvii. Seruius Tullus regnavit annis. xliij. Tarquinius superbus expulsus est regno anno. xxv.

¶ De Consulibus.

Consules fuerunt a Junio Bruto et Publicola in partem et virtutum numero octingenti. lxxvij. Præter eos qui in eodem anno sorte aliqua sunt subrogati per annos cccclxvij. Quadragintaquinque annis Romæ Consules defuerunt. Sub Decemviris annis. ij. Sub Tribunis militum annis. xliij. Sine magistratibus Roma fuit annis quatuor.

¶ De Imperatoribus.

Imperatores ab Octaviano Cesare Augusto. usque in Julianum fuerunt numero. xliij. per annos. ccccxvij. Sub his igitur tribus imperandi generibus: hoc est Regio: Consulari: et Imperatorio: quantum Roma profecerit breviter intromabo.

¶ Regnum Regum.

Sub Regibus. vii. per Annos. cclliij. non amplius quàm usque ad portum atque Ostiam inter. xvij. miliaria a portis urbis Romæ: utpote adhuc parvæ et a pastoribus conditæ quum finitimæ circum civitates premerent Romanum processit Imperium.

¶ Regnum Consulium.

Sub Consulibus inter quos et nonnunquam Dictatores fuerunt per annos simul. cccc. xlviij. usque Transpadum Italia occupata est. Aethiopia subacta. Hispaniæ accesserunt. Galliæ et Britaniæ tributariæ factæ sunt. Inde Illyrium. Istri. Liburni. Dalmatiæ domiti sunt. Ad Achaiam transitum est. Macedones subacti cum Dardanis. Cum Misis et Tracibus bellatum est: ad Danubium usque peruentum. In Asia expulso Antiocho primū pedem posuerunt Romani. Mithridate victo Ponti regnum occupatum est. et Armenia minor quam idem tenuerat armis obtenta est. In Mesopotamiâ Romanus exercitus peruenit. Cum Parthis foedus initum est. Contra Cardoneos ac Sarracenos

et Arabes bellatum est. Judea omnis victa est. Cilicia et Syria in potestatem po. Ro. venerunt. Aegypti reges foederati sunt.

¶ Regnum Imperatorum.

Sub Imperatoribus vero per annos. cccc. vii. quinz diuersa seip. fortuna multi principes imperarent. Accesserunt tñ Romano orbi Alpes maritimę. Alpes Gotię. Retię. Norice. Pannonię. Nitię. et omnis ora Danubij in prouinciam est redacta. Pontus omnis. Armenia mīno. Oriens totus: cum Mesopotania Asia Arabia et Aegypto sub imperij romani iure trāsīuit. Quo autem ordine singulas prouincias Romana resp. affecta est ostenditur ita infra.

¶ Resp. Romana quo ordine affecta est regnum.

Prima prouinciarū facta est Sicilia. Eam victo Hierone Siculorū Rege Marcellus consul obtinuit. deinde a prętoribus recta est. postea est cōmissa pręsidibus. nūc a cōsularibus administratur. Sardiniam et Corlicam Metellus uicit. triumphauit de Sardis: qui rebellauere sepe. Juncta administratio harum insularum fuerat. Post suos Prętores habuit. Nunc singulę a pręsidibus reguntur. In Aþhricam pro defensione Siculorū romana transmissa sunt signa. Ter Aþhrica rebellauit. ad extremū deleta per Publium Scipionē. Cartago prouincia facta est: nunc sub consularibus agit. Numidia ab amicis regibus tenebatur. sed Jugurthę ob necatos Adberbalem et Demphalem Micipsę regis filios bellum indictum est: et eo per Metellum consulem attrito: per Marium capto: in potestatem po. Ro. Numidia peruenit. Mauritanie a Bocco rege obtente sunt. sed subacta omni Aþhrica Mauros Juba rex tenebat: qui i causa belli civilis a Julio cęsare uictus mortem sibi propria uoluntate consciiuit. ita Mauritanie nostre esse coeperunt. Ac per omnem Aþhricam sex prouincie factę sunt. ipsa ubi Cartago est pro consularis: Numidia consularis. Tripolis et Mauritanie duę hoc est Sitinēsis et Cęsariensis sunt pręsidiales. Dispapis primū

auxilium aduersus Aphros per Scipiones tulimus. rebellantes
 tuita nos. Hispaniam per Decium Brutum obtinuimus: et usque
 Gades ad Oceanum mare peruenimus. Post ad Hispanos tu-
 multuantes Decius Junius Syllanus exercitus missus eos ui-
 cit. Celtiberi cum Hispania sepe rebellabant. misso minore Scipio-
 ne cum excidio Numantie subacti sunt. Omnes pene Hispanie
 occasione belli Sertoriani per Metellum et Pompeium in dedi-
 tionem accepte sunt. postea prorogato in quinquennium imperio
 a Pompeio perdomitate sunt. Ad extremum quoque ab Octaui-
 no Cesare Augusto Cantabri Nastures qui freti montibus resi-
 stebant deleti sunt. Per omnes Hispanias sex sunt nunc provin-
 cie. Terraconensis. Cartaginensis. Lusitanea. Gallicia. Betica.
 Transfretana etiam insula terre Africane provincia Hispani-
 arum est: que Ligitania cognominatur. Ex his Betica et Lusi-
 tania Consulares: ceterae praesidiales sunt. Cum Gallis populis
 Romanus grauissima bella habuit. Galli etiam illam partem
 Italiae ubi nunc Mediolanum est usque ad Rubiconem tenebant
 fluum: in tantum viribus freti ut Romam ipsam bello peterent
 et caesis exercitibus Romanis apud Aliam fluum moenia urbis
 intrarent. Capitolium obsiderent: ad cuius arcem sexcenti nobil-
 lissimi senatores confugerant: qui mille auri pondo se obsidio-
 ne redemerunt. Postea Gallos cum victoria remeantes Camil-
 lus qui in exilio erat collecta de agris multitudie oppressit. Bu-
 rum et signa que Galli ceperunt reportauit. Cum Gallis multi
 Consules praetores et Dictatores euentu vario confixerunt. Ma-
 rius Gallos de Italia expulit: et transcens Alpes foeliciter
 aduersus eos pugnavit.

De C. Cesare.

Queterum C. Cesar cum decem legionibus que quaterna
 milia militum Italorum habuerant Galliam subegit. cum
 Gallis ultra Rhenum posita esset. per annos viij. ab Alpibus
 in Britanniam usque ad Gallias transiit. Decimo anno Britani-
 as Gallias tributarias fecit. Sunt Gallie cum Aquitania Brita-

nis prouincę xvij. Alpes maritimę prouincię Abrianensis. Ue-
 nensis nouam popularia. Aquitanicę duę. Alpes Sagie maxime
 sequanor. Germanicę duę. Bellicę duę. Lugdunęses duę. In Bri-
 tania maxima Cęsariensis Britania prima Britania secunda. In
 Illyricum ab ore maritimo paulatim regressi sumus. Leuinius
 cōsul Adriaticū atq; Ionicū mare primus ingressus maritimas
 obtinuit ciuitates. Creta p Metellū cōsulē qui Ereticus dictus
 prouincia facta est. Grecis in fidē nostram confugientibus ad
 Achaia accessimus. Atheniēses aduersus Philippū Macedonicę
 regē auxiliū nostrū petierunt. Libera diu sub amicitijs nostris
 Achaia fuit. Ad postremum legatis Romanor apud Corinthuz
 violatis per L. Numiū in consulem capta Corintho Achaia ois
 obtenta est. Epirotę qui aliquando cum rege Pyrro etiam ad
 Italiam transire presumpserant victi: atq; Thessali simul cum
 Achiuor 7 Macedonum regionibus nobis accesserunt. Mace-
 donia ter rebellauit sub Philippo sub Pseuo sub Pseudo Phi-
 lippo Philippū Flaminius Perfen Paulus Pseudo Philippum
 Metellus oppressit. quor triumphis Macedonia quorq; populo
 Romano adiuncta est. Illyricos qui auxiliū Macedonib? at-
 tulerant et eadem occasione per L. Maniliū p̄torē vicimus.
 7 eos cum rege Sentio in deditiōem accepimus. Dardanos et
 Messios Curius proconsul subegit: 7 primus Romanor ducum
 ad Danubiū vsq; peruenit.

¶ Sub Julio 7 Octauiano cęsare.

Sub Julio 7 Octauiano cęsare per Alpes Julias iter factū
 Alpibus omnibus iunctis Noricorum prouincię accesserunt.
 Bancone Pannoniorum rege subacto in ditionem
 Pannonicę venerunt. Amantinis inter Slauum 7 Drauum pro-
 stratis: regio Slauenensis ac secundor loca Pannonior obtenta
 sunt. Marcomomi 7 Quadi de locis varicę sūt inter Danubiū
 7 Drauu pulsi sunt. 7 limes inter Romanos 7 Barbaros ab Au-
 gusto per Vindaliciam per Noricum Pannoniam ac Mesiam
 est constitutus.

De Traiano.

Traianus Dacos sub rege Decibalo vicit et Thraciam trans
 Danubium in solo Barbarico provinciam fecit: quæ in cir-
 cuitu habuit decies centena milia passuum. Sed sub Ga-
 lieno imperatore amissa est. et per Aurelianum transiatis exinde
 Romanis duæ Daciæ in regiõibus Mesic factæ sunt. Habet Illy-
 ricus septem et decem provincias. Horicor duas. Pannoniorum
 duas. Valeriã. Seruiam. Slaviã. Dalmatiã. Mesicã. Daciæ duas.
 Et in ditione Macedoniæ sunt septem. Macedonia. Thesolonica.
 Bithaia. Epiri duæ præualis et Cretã. Thracias Macedonici bel-
 li occasione transcursum est. Scythissimi omni gentium Thracæ fue-
 runt in Thracum regiõibus. Scordisci habitauerunt pariter cru-
 deles et callidum genus. de quor scythicæ multa fabulose memora-
 tur. quod hostium captiuis diis suis litauerunt atq; sanguinem
 humanum in ossibus capitum portare sunt soliti. sepe per eos Ro-
 manus cæsus est exercitus. M. Didius vagantes Thragas re-
 pressit. M. Drusus intra fines proprios cõtinuit. Minutius in
 Debreo flumine Thraciæ vastauit. Per Apium Claudium proconsu-
 lem hi qui Rhodopam incolebãt victi sunt. Europe maritimas
 vrbes antea Ro-classis obtinuit. M. Lucullus per Thraciã cum
 Bessis primus pugnavit: ipsamq; caput gentium Thracæ vicit.
 Enim montanos subegit. et Eumolphidam quæ nunc Philopo-
 polis dicitur: Olimpiadam quæ modo Adrianopolis nominat
 in ditionem nostram redegit. Cauilam cepit. Supra portum po-
 sitas ciuitates occupauit. Apolloniam. Gallaciam. Partheno-
 polim. Thomos. Istrum ad Danubium usq; peruenies Ro. Scy-
 this arma monstrauit. In ditionem reip. vi. Thraciarum provinciarum
 sunt conquestæ. Thracias. Emipõtus. Misia inferior. Scythia.
 Bacia. Rhodopa. in qua nunc sede arces Ro. vrbes sunt cõstitu-
 tæ Constantinopolis. Aunc aut eas partes totumq; orientem ac
 politas sub vicinio sole puincias qui auctores scriptis suis pa-
 rauerunt explicabo: quo studium clementiæ tuæ quod in hisdem
 propagandis habebis amplius incitetur.

De Orientalibus regionibus

a Po. Ro. subactis.

His societate Attali Regis nota Ro. est. Eamq; Attali te-
stamento relictam hereditario iure possidemus. ne quid
tale Ro. Po. non uiribus partum haberet: armis per nos
ab Antiocho Syriorum rege maximo est vindicata. Eadem oc-
casione etiam Lydia sedes antiqua regnorum: Caria: Hellespō-
tus: ac Phrygię in potestatem Po. Ro. victa deditiōne uenerunt
Rhodijs et insularum populis primum infestissimis post fidelis-
simis auxiliatoribus usi sumus ita. Rhodijs insule primum libe-
re agebant: postea in consuetudinem parendi Romanis clemen-
ter prouocantibus peruenit. Et sub Cęspasiano principe insula-
rum prouincia facta est. Pamphiliam: Phrygiam: Cariam: Hica-
riam: Seruilius proconsul ad bellum Epirotarum missus obti-
nuit. Bituniam defuncti Nicomedis testamento assecuti Gal-
logreciam: id est Gallatiam. sunt enim ut et galli sonat nomen
Gallate. quos q; Antiocho contra Romanos auxilium prebuis-
sent inuasimus. Numius proconsul Gallatas persecutus est:
quum fugientes partim in Olympum: partim in Megaram mō-
tem: qui nunc Modiatius dicitur: de arduis eos in plana detru-
sit. Et victos in perpetuam pacem redegit. Postea Gallatiam
Deiotarus Beteę rex nobilis Romanis permittentibus tenuit.
Ad extremum sub Octauiano Cęsare Augusto Gallacia in for-
mam prouincię redacta est. Eam primus Lolius administrauit
Cappadoces primo societatem nostram sub Ariararte rege peti-
uerunt. posteaq; Ariobarzanes rex Cappadocium a Mithridate
expulsus Romanorum armis restitutus est. semperq; in auxilia
nostra fuerunt Cappadoces: et ita maiestatem coluere Romanā
ut in honorez Augusti Cęsaris Megara ciuitas Cappadocię ma-
xima Cęsaria nuncuparetur. Postremo q; sub imperatore Clau-
dio cęsare Archelaus ex Cappadocia Romam uenisset: ibiq; diu
detentus occubisset: in prouincię speciem Cappadociam mi-
grauit.

Reuertitur ad Orientem.

Ponthus per Pompeium victo Mithridate rege Pontico formam prouincię accepit. Paphlagoniam Philomenes Rex amicus Po. Ro. tenuit. Sepe ex ea pulsus: regno a nobis est restitutus. quo mortuo prouincia eius Paphlagonib? imposta est. Ultra iuga Thauri montis quemadmoduz Romana possessio perrexit consequenti locorum magis q̄ temporum seruata digestione monstrabitur. Antiochus Syrię rex potentissimus bellum formidabile Po. Ro. intulit. Trecenta milia armorum habuit. Falcatis curribus et elephantis aciem destruxit. A Scipione Consule fratre Scipionis Africani in Asia apud Magnesium victus est. Pace accepta intra Thaurum regnare permissus est. Eius filij regnum Syrię sub clientela Po. Ro. retinuerunt. quibus defunctis Syrię prouincijs potiti sumus. Calices et Disauros qui se piratis et p̄donibus iunxerant Seruilius proconsul ad p̄donū bellū missus subegit: et viā per Thaurum montem primus instituit. hicq; de Calicibus et Disauris triumphauit: atq; Disauricus cognominatus est. Cyprius famosa diuitijs paupertatē Po. Ro. vt occuparet sollicitauit. Eā rex foederatus regebat: sed tanta fuit penuria erarij Ro. et tam ingens fama opum Cyprię: vt lege lata Cyprius cōfiscari iuberet. quo accepto nūtio rex Cyprius venenū sumpsit: quo vitā prius q̄ diuitias amitteret. Cato cyprias opes nauibus aduerit: ita vt ius eius insule auarius q̄ iustus sum? assecuti. Cyrenas cū ceteris ciuitatibus Libię Pentapolis Ptolomei antiquioris liberalitate suscepimus. Lybiā supremo Apionis regis arbitrio sum? assecuti. Aegyptus ois sub amicis regibus fuerat: s; victa cū Antonio Cleopatra puincię formā Octauij cęsaris Augusti tpe accepit. Et primū apud Alexandrinos. Cornelius Gallus roman? iudex administrauit p̄ p̄finia Armenię primū sub. L. Lucullo Romana trans Thaurū signa transmista sunt visa rei Sarraceni et Dyrinę supati cessere in Mesopotania. ab eodē Lucullo vrbz capta est. postea p̄ Pompeium eadem loca armis obtēta sunt. Syrię ac

Phoenices bello a Tigrane Armenioꝝ regē receptę sūt. Arabes
 ⁊ Iudei in Dalestina victi sunt. Ad extremū sub Traiano pꝛinci
 pe regis maioris Armenię diadema sublata est. per Traianū Ar
 menia. Mesopotania. Syria. ⁊ Arabia puincię factę sūt. ac limes
 oriēntalis supra ripā flumis Tigridis pꝛstitutus est. sꝫ Adrianus
 qui successit Traiano inuidēs glorię Traiani spōte Armeniā ⁊
 Mesopotaniā ⁊ Syriā reddidit: ac mediū inter Persas ⁊ Roma
 nos Euphratē esse voluit. Et postea sub Antoninis duobꝫ Mar
 co ⁊ Senero nota pꝛinacia ceterisqꝫ pꝛincipibꝫ Ro. qui aduersus
 Parthos euētū vario dimicauit: quater amissa: quater accepta
 Mesopotania est. Et Diocletiani tꝛibus victis pꝛima pꝛgressiōe
 romanis: secūdo autē pꝛictu supato rege Harseo ⁊ vꝛoze eiꝫ ac fi
 liabus captis ⁊ eis sūma pudicitię custodia reseruatis: pace scā
 Mesopotania est restituta. ⁊ supra ripā Tigridis limes est refir
 matus: ita vt quinqꝫ gentiū trans Tigridē pꝛstitutay ditionē al
 sequeremur. quę pꝛditio foederis in tꝛps diui Constātini pꝛseruata
 durauit. Scio nūc quo tua vergat intētio. requiris. pꝛfecto quem
 admodū Babilonię ⁊ Romanoꝝ arma collata sunt: ⁊ qꝫbus viri
 bus sagittis pila pꝛfoderēt: breuiter euentus enumerabo. belloꝝ
 furto hostes ī paucis inuenies esse letatos. vera autē virtute sem
 per romanos pꝛobis extitisse victores.

¶ De. L. Sylla.

DRimū a. L. Sylla pꝛocōsule Arsaces rex Parthoꝝ missa
 legatiōe amicitiaꝫ populi Ro. rogauit ac meruit. L. Lu
 cullus Mitridatē regno Ponti erutum ad Armeniam
 pꝛosecutus est. Tigranem Armenioꝝ regē cū septem milibꝫ cly
 peatis ⁊ centū viginti milibus sagittarioꝝ: ipse cum decē ⁊ octo
 milibus vicit. Cirram maximam Armenię ciuitateꝫ expugnauit.
 Medenam optimam Armenioꝝ regionem obtinuit. Per Mes
 letem ad Mesopotaniā descendit. Ainsabiuꝫ cum fratre regis
 cepit. tendere in Persas paratus successiōem accepit. Cuiꝫ Pomi
 peius ex parte foelicitatis ad Mitridaticū bellum missus Mi
 thridatem in Armenia minore nocte aggressus pꝛelio superauit

cessis duobus ⁊ quadraginta milibus hominum castra inuasit. Mithridates enim cum vxore ⁊ duobus comitibus in Bosforos fugit. Ibi desperatione rerum suarum venenum hausit: ⁊ cū via veneni parum ageret: a milite suo vt ferro percuteretur impetrauit. Pompeius auxiliatozem Mithridatis Tigranem Armeniorum regem persecutus est. Ille se oblato diademate apud Artasata dedit. Receptę sunt ab eo Mesopotanię: Syrię: ⁊ aliquanta pars Phoenicis. ⁊ in Armenia minore regnare pmissus est. Itē Pompeius Bosforonis ⁊ Colchis Aristarchum regem imposuit. Cum Albanis conflixit. Ozcodo Albano regi ter victo pacē dedit. Iberiam cum Arsace rege deditiōnem accepit. Sarracenos ⁊ Arabes vicit. Judea capta Ierosolymam obtinuit. Cum Persis foedus fecit. Rediens apud Antiochiam Damnensem lacum loci delectatus. amoenitate ⁊ aquarum abundantia: addito nemore consecrauit.

M. Crassi.

Marcus Crassus Consul aduersus rebellantes Parthos missus est. Is quū par missa a Parthis legatione rogaretur: apud Thesiphontem responsurus se ait. qui apud zeomate traiecit Euphraten a transfuga quodam Maracho inductus: ad ignotam camporum solitudinem descendit. Is videntiq; circumuolantibus sagittariorum agminibus cum Silane ⁊ Silena prefectis regis est cinctus exercitus. ⁊ vī telorum obrutus ipse Crassus ad colloquium sollicitatus viuus pene capi posset repugnantibus Tribunis euaserat: ⁊ dum fugam petit occisus est. caput eius cum dextera manu resectum ad Regem perlatum est: atq; ita ludibrio habitum: vt faucibus eius aurum liquefactum infunderetur: scilicet vt qui ardens cupiditate p̄dandi pacem Regis rogatus abnuerat: etiam mortuo eius reliquias auri flamma combureret. L. Crassus questor: vir strenuus Crassus reliquias fusi collegit. Exercitus contra Persas in Syriam irrumpens: ter cum summa administratione conflixit: eosq; trans Euphraten redactos vastauit. Parthi Labieno duce qui

Pompeianarum partium fuerat et victus ad Persas refugerat in Syria irruerunt: ac totam provinciam occupauerunt. P. Uentidius Bassus Parthos qui duce Labieno Syriam inuaserat occurrens in Caparo monte cum paucis fugauit. Labienum occidit. persecutus est Persas et ad interemptionem strauit. qua congreffione Parthorum regis filium die qua Crassus victus fuerat occidit: ne aliqui Romani ducis mors multa relinqueret. Uentidius de Persis triumphauit. M. Antonius in Media ingressus: quem nunc Medana appellat: bellum Parthis intulit: et primum eos uicit. post duabus legionibus amissis: quem fame/pestilentia/tempestatibusque premeret: uix per Armeniam Persis insequentibus reuocauit exercitum tanto per momenta temporis terrore percussus ut a gladiatore suo percuti postularet: ne uiuus ueniret in hostium potestatem.

¶ Regnum solummodo quod sub
Cesaribus habitum est.

Sub Octauiano Augusto Cesare Armenia cum Parthis conspirauit. Claudius cesar nepos Augusti cum exercitu missus ad orientem: quem per maiestatem Romani nominis facile cuncta sedasset: atque ei tunc Armeni qui tunc temporis validiores erant Parthis dedissent: et iudices ex instituto Pompei dictis gentibus Claudius cesar preficeret. Dones quidam quem Arsaces preposuerat proditione simulata libellum in quo scripti thesauri continerentur obtulit. quem quum Romanus imperator legeret: intentius ultro Dones aggressus Claudium uulnerauit. percussor quidem a militibus confossus est. Claudius uulneratus reuersus in Syriam obiit. Perse ad satisfactionem tam audacis admissi obsides tunc primum Octauio cesari dederunt: et erepta sub Crasso signa retulerunt. Pacatis gentibus orientis Augustus cesar etiam Indorum legatione primus accepit. Nero quem turpissimum imperatorem Romana respublica est passus: amisit Armenias duas. tum legiones duas sub iugo a Persis missę extremo dedecore Romani exercitus sacramenta fedauere. Traianus qui post Augustum Romanę Reipublicę mouit lacertos:

Armeniam recepit a Parthis. sublato diademate regi Armenie maioris regnum ademit. Albanis Regem dedit. Lybros. Bosforianos. Colchos in fidez Romanę ditionis accepit. Sarracenoꝝ loca ⁊ Arabiū occupauit. Cardumeos ⁊ Marcumenos obtinuit ante Mulsium. optimā enim Persidis regionē Selentiā ⁊ The siphontem ⁊ Babiloniam accepit: et tenuit usq; ad Indię fines. Post Alexandrum accessit in mari rubro. Classem instituit. pro uincias fecit. Armeniam. Mesopotaniam. ⁊ Assyriam: que post ⁊ apud Tigridem atq; Euphratez sita irriguis tribus annibus instar Aegypti foecundatur. Adrianū glorię Traiani certū est inuidisse: qui ei successit imperio. hic sorte ppria inde eductis exercitibus in Armeniam ⁊ Mesopotaniā ⁊ Assyriaz concessit: Et inter Romanos ⁊ Persas Euphratem esse uoluit. Antonini duo Marcus ⁊ Seuerus. hic socer: ⁊ ille gener: pariter augusti Imperatores orbis equata primū pte imperium tenuerunt. Sed ex his Antonius iunior: ad expeditionem Parthicam profectus est. multa ingētia aduersus Persas foeliciter gessit. Seleuchiā Assyrię urbem cum quadringentis milibus hostiū cepit. ingenti gloria de Persis cum socero triumphauit. Seuerus natione Apheracerrimus imperator Parthos strenuissime uicit. Ariabenos de leuit. Arabes obtriuuit. Arabiā prouinciā refecit. huic cognomia ex uictorijs acquisita sunt: Nā Arabenicus Parthicus ⁊ Arabicus cognominatus est. Antonius Bassianus cognomento Caracalla filius Seueri imperatoris expeditionem in Persas parans in Effreniam apud ciuitatem Edosam propria morte obiit ⁊ ibi dem sepultus est. Aurelius Alexander quasi fato quodam in eritium Persicę gētis iuuenis ad modū Romani imperii gubernacula suscepit. Ipse Persaz regem nobilissimum Darsem gloriose uicit. Hic Alexander sacroꝝ schuinioꝝ magistrum habuit Ulpianū iuriconsultū. De Persis pompa spectabili triūphauit. Sub Gordiano Augusto ex iuuentutis fiducia rebellātes Parthi ingentibus p̄lijs concussi sunt. Itq; de Perside rediens uictor: fraude philippi qui prefectus p̄torio eius erat occisus est. Di

lites eius in .xx. miliario a Circeſſo quod nunc extat edificarūt:
atq; erequias eius Romani cum magna reuerentia deduxerūt.
Valeriani inſanſti principis fortunā tedit referre. Is cū Galie
no ſuſcepit imperiū: ſed hunc exercitus Salienū ſenatus impe
ratorē fecit. e quibus in Meſopotaniā aduerſus Perſas Vale
rianus cōgreſſus a Kapore Perſarum rege ſupatus eſt: ⁊ captus
de decore vite ſue cōſenuit. Sub Salieno Meſopotaniā inuaſaꝝ
⁊ Aſſyriam etiā libi Perſeꝝ vendicare ceperāt: niſi quod turpe eſt
Odenatus de Curio palmitenus collecta Syrioz agreſtiū ma
nu acriter reſtitiffet: ⁊ ſiſis aliquotiens Perſis non mō noſtrū
militem defendiſſet: ſed etiā ad Theſiphontē Ro. vltro imperij
qđ mirū eſt dictu penetratſet. Aureliani imperatoris glorię zeno
bia ordinati, vroz acceſſit. ea enim poſt mortē mariti foemineꝝ di
ſione orientis tenebat imperiū. quā Aurelianus multis clipeatoꝝ
⁊ ſagittarioꝝ milibus fretā apud Dimas haud pcul ab Antio
chia vicit: ⁊ captā Ro. triūphans ante currū duxit. Cari impato
ris victoria de Perſis niniū potēs ſupno numini viſa eſt. nā ad
inuidiā ſupni numinis ptinuiſſe credenda eſt. Is enī ingreſſus
Perſidā ⁊ quali ei nullo obſtāte vaſtauit. Colchā ⁊ Theſiphōrē
vrbes nobiliſſimas cepit. Quū victoz totiꝝ gētis caſtra ſup Li
gridē haberet: ſtumis ictu interiit. Sub Diocletiano principe pō
pa victoria nota de Perſis eſt. Maximianus cęſar prima cōgreſ
ſione quū cōtra innumerā multitudinē cū paucis acriter dimi
caſſet: pulſus reſceſſit. hic tāta indignatiōe a Diocletiano ſuce
ptus eſt vt ante Carpentū eius per aliquot milia paſſuꝝ occur
rerit. purpuratus quū vix impetraſſet vt reparato de limitaneis
Dacie exercitu euentum martis repeteret. In Armenia maiore
ipſe imperator cū duobus equitibus exploꝝauit hoſtes: ⁊ cum vi
ginti milibus militum ſuperueniēs caſtris hoſtium ſubito in nu
mera Perſaz agmina aggreſſus ad interempcionē occidit. Reg
perſaz Arſeus effugit: ⁊ vroz eius ⁊ filijꝝ captę ſunt: ⁊ maxima
pudicitieꝝ cuſtodia reſeruatę. pro qua admiratiōe Perſidę nō mō
armis ſed ⁊ moribus ſuperiores eſſe conſeſſi ſunt. Sed Meſopoꝝ

taniam cum Transigranis quinq; regionibus reddiderūt. par
facta est: et vsq; ad nostrā memoriā resp. inutilis perdurauit. Cō
stātinus rex dñs extremo suę vitę tpe expeditionē parauit ī Per
sas. toto enī orbe pacatis gētibus: et recētī de Gothis gloriozior
victoria multis in Persis descenderat agminibus. sub cuius ad
uentu Babilonię intantū regna trepidauerūt: vt supplex eoz le
gatio occurreret: Persas facturosq; se impata pmitteret: nec tñ
p assiduis eruptiōibus quas sub Constantino cesare p orientes
tentauerāt veniā meruerūt. Constātinus ī Persas vario ac ma
gis difficili pugnavit euentu. p̄ter leues excubantiū in limite cō
gressiōes acriore acie nouies decertatū est. p duces suos septies
ipse p̄ns bis affuit. A veris et grauib; pugnis Berna et Singare
na p̄nte Constātinō et Segarena Cōstantiensī quoq; et cū amica
capta est. graue sub eo p̄ncipe resp. vulnus accepit. ter autē est
a Persis obsessa Insibi ciuitas: sed maiori suo detrimēto dū ob
sideret hostis affectus est. Marensi autē bello vbi Harsenus occi
dit supiores discessimus. Nota hō in agro Aliensi prope Singa
renā pugna vbi Constātinus affuit oim expeditionū cōpensat
tus fuisset euentus: si locis et nocte aduersantibus parcos fero
cia milites ab intempestiuo pugnandi tpe impator ipse ad loquē
dū reuocare potuisset. Qui tamen inuicti viribus improuisi ad
uersus sitim aquarū subsidiis incubentes vespere castra Persarū
aggressi ruptis munitiōib; occuparūt. fugatoq; rege quū a p̄
lio respirātes p̄tentis munitiōibus inhiarēt aque: morbo sagit
tarū obruti sunt. cura stolide ad dirigēdos certius in se ictus lu
mina ipsi p noctē accēsa p̄berēt. Juliano in externos hostes. et
p̄te foelicitatis p̄ncipi aduersus Persas motus defuit. Is cum
ingētī apparatu vtpote totius orbis regnator infesta in Persas
signa cōmouit instructā p̄meatib; classē per Euphratē inuerit.
Strenuus multa Persarū oppida ac castella: aut suscepit dedita:
aut manu cepit. Quum contra Thesiphontem in Ligridis et
Euphratis ripā mixta castra haberet: ludosq; campestres vt ho
sti solitudinem demeret: et per diem agitasset noctis in medio

impositos nauibus milites in ulteriozem ripã partis transuerit
quĩ per ardua nitentes qua difficilis etiam per diem ⁊ nullo p̄
hibente fuisset ascensus Persas terroze subito miscuerũt. versis
agminibus totius gentis apertis et Thebiphonte portis victor
miles intrasset: ni maior p̄daz occasio fuisset q̄ cura victorie
tantam adeptus gloriã quũ de reditu a militibus admoneretur
intentioni suę magis credidit. ⁊ exustis nauibus cuz transfugas
qui ad se fallendum obiecerat inductus in eui mandeuã usq̄ cõ
pendia sectaret: dertrũ iter aduersa Tigridis ripa nudato mili
tum latere iter relegēs quũ incautius per agmen erraret: excito
pulvere ereptus ex suoꝝ cõspectu ab hostiũ obuiõ equite conspe
cto per illa. iactus in guine tenus vulneratus est. Inter effusioneꝝ
nimij sanguinis quũ suoꝝ ordiñe licet saucius instaurasset cun
crantẽ animã multo suos allocutus efflauit. Iouinianus p̄lij
superiore sed confusum morte impatoris amissi suscepit exercitũ
Quũ cõmeatus deficeret ⁊ via in reditu p̄lixior imineret: perse
crebris excursibus nunc a fronte nunc a tergo: medioꝝ quoq̄ la
tera incurstantes inter agmina morarent: consũptis aliquot die
bus: tanta reuerentia Romani nois fuit: vt a Persis primus ser
mo de pace haberet. ac trunci confectus inedia exercitus condi
tionibus: quod nunq̄ antea accidit: dispendioꝝ Ro. reip. impo
sitis: vt Insibi ⁊ pars mesopotanię traderetur. quibus cupidioꝝ
regni q̄ glorie Iouinianus imperio rudis acceuit. Quã magno
deinceps ore tua p̄nceps facta in clype sint personanda: quibꝰ
me licet imparem dicendi nixu ⁊ quo grauior parabo. Maneant
modo cõcessa dei nutu ⁊ amico cui te credideris creditus es nu
mine inducta foelicitas. De hac gente sicut de Cottis: etiã Ba
bilonibus tibi palma pacis accedat Gloriosissime principũ Va
lentiane Auguste.

¶ Serti Ruffi viri consularis Valentiano Augusto
de historia Ro. Libellus finit. Impressus Romę per
Stephanũ Planck. An. Mcccxcij. die. xix. Januarij

149.

4094

